

РОЗВИТОК КОНЦЕПЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ПРАВІ ЄС

Пахомі С. К.

здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії першого курсу спеціальності 293 – Міжнародне право

*кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Міжнародний гуманітарний університет*

*Науковий керівник: **Качурінер В. Л.***

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Римський договір 1957 року встановив цілі екологічної політики: збереження, захист і поліпшення стану навколишнього середовища; охорона здоров'я людей; досягнення раціонального використання природних ресурсів; сприяння міжнародним заходам розв'язання регіональних і загальносвітових екологічних проблем. Крім того, перші дії Європейської комісії в цій області будувалися на вельми хиткій юридичній підставі – Преамбулі та двох статтях Договору 1957 р., де згадувалася мета поліпшення якості життя і право Співтовариства вживати дії, не зазначені в Договорі, але необхідні для досягнення його цілей [1, с. 71]. Так, ст. 36 Римського договору дозволяла державам-членам вводити обмеження на рух товарів з міркувань екологічної безпеки. В цей же час Європейське Співтовариство з атомної енергії розробляло заходи безпеки для захисту здоров'я людей, що працюють в області атомної енергії, і населення та забезпечувало їх застосування [2, с. 516]. Кожна держава-член була зобов'язана проводити перевірку рівня радіоактивності атмосфери, вод і землі та дотримуватися норм безпеки, надавати комісії загальні дані про кожен проект видалення радіоактивних відходів з тим, щоб на основі цих даних можна було встановити, чи не спричинить здійснення проекту радіоактивного зараження.

До кінця 60-х рр. жодна з європейських країн не мала чіткої політики стосовно довкілля. Студентські заворушення у Франції та Німеччині в травні 1968 року та опублікування в той же період доповіді Римського клубу про «межі зростання» привернули громадську думку Європи до екологічних проблем економічного розвитку й поставили під сумнів ієрархію цінностей, виплекану суспільством споживання [3, с. 276].

Уряди держав-членів ЄС збагнули, що мають швидко розробити заходи проти забруднення та незручностей, для того, щоб відкрити клапан безпеки для екологічного руху, який був готовий повернутися до іншої крайності [4] – заблокувати технологічний прогрес, а водночас, можливо, й економічний та соціальний поступ.

Отже, екологічне законодавство ЄС запроваджувало європейські стандарти для національної специфікації систем управління навколишнім середовищем, сприяло добровільній участі в індустріальному секторі екоуправління, залучаючи економічні кола; встановлювало порядок досягнення угод в ході виконання правових приписів, забезпечуючи доступ громадськості до документів Європейського агентства з навколишнього середовища.

Також слід відзначити позитивний досвід Європейського Союзу щодо взаємозв'язків та різних аспектів інтеграції в екологічному законодавстві. Зокрема, в законодавстві щодо надкористування, землекористування, охорони навколишнього середовища і здоров'я, забезпечення безпеки. Так, наприклад, положення щодо охорони навколишнього середовища та землекористування включаються до законодавства про надра. Такий досвід необхідно враховувати для регіонів нашої країни.

В даний час Європейський Суд підтримує застосування принципу використання заходів безпеки в інших сферах політики ЄС, таких як сільське господарство і охорона здоров'я населення. Тим не менше, на практиці зміст цього принципу є значно ширшим і застосовується також у політиці щодо споживачів та охорони здоров'я.

Лісабонська угоди віднесли до спеціальної компетенції – здійснення спільної зовнішньої політики та політики безпеки включно з поступовим формуванням спільної політики безпеки і оборони (ст. 2.4 ДФЄС [5, р. 51]).

«Дорозуміла компетенція» закріплена у ст. 352 ДФЄС, а також визначається в результаті практики Суду ЄС. В ній наголошується: «Якщо в межах напрямків політики, визначених у Договорах, виникає потреба у діях з боку Союзу з метою досягнення однієї з цілей, передбачених Договорами, і якщо останні не надали для цього необхідних повноважень, Рада, на підставі одноголосно прийнятого рішення, за пропозицією від Комісії та після схвалення Європейського парламенту, ухвалює необхідних пропозиції...» [5, р. 198]. Ст. 352 надає широкі повноваження Європарламенту, оскільки для ухвалення відповідних постанов Радою необхідно отримати його схвалення.

Повноваження, надані на основі цієї статті, використовувались у сфері охорони навколишнього середовища, для підписання міжнародних угод про торгівлю і співробітництво, створення таких міжнародних

організацій, як Європейський банк реконструкції та розвитку тощо. Однією з важливих передумов застосування цієї статті є відповідність ухвалених на її основі заходів положенням договору, що забороняють гармонізацію, або відносять те чи інше питання до сфери Спільної зовнішньої політики і політики безпеки.

Отже, діяльність ЄС щодо забезпечення екологічної безпеки є вагомим важелем сприяння демократизації суспільства та розвитку європейських структур.

Література:

1. Лозо В. И. Правовые основы экологической стратегии Европейского Союза (концепция, программное обеспечение, систематизация и комментарий действующего законодательства ЕС) : монография. Х. : Право, 2008. 368 с.

2. Вишняков О. К. Право Європейського Союзу : підручник. Одеса: Фенікс, 2013. 883 с.

3. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу : пер. з англ. Київ : К. І.С., 2005. 466 с.

4. Лозо В. І. Початок програмного забезпечення правових основ екологічної стратегії Європейського Союзу. *Теорія і практика правознавства* : електронне наукове фахове видання Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Київ, 2012. Вип. 1 (2). URL: <http://surl.li/fvslla> (дата звернення: 09.10.2022 р.).

5. Consolidated version of the Treaty on and the Treaty on the Functioning of the European Union. *Official Journal of the European Communities*. 2012. С. 326. 412 p.